

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 14 maj 1904, kl. 7,30 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 14, 15, 45 och 48 regeringsformen.

Till konstitutionsutskottets behandling har öfverlämnats en inom Andra Kammaren af herr *A. Hedin* väckt motion, n:o 272, hvari motionären hemställt:

1:o) att Riksdagen måtte till hvilande antaga den ändringen af 45 § regeringsformen, att ur densamma uteslutes ordet *civilt*.

2) att § 14 regeringsformen må erhålla följande lydelse:

Konungen utnämner i statsrådet en högste befälhafvare öfver krigsmakten till lands och en högste befälhafvare öfver krigsmakten till sjöss.

3) att följande förslag till ändring af 15 § regeringsformen måtte till hvilande antagas:

Kommandomål, hvarmed förstås sådana enkla militäriska mål, som icke efter grundlagen höra till föredragning i statsrådet, icke leda till stiftande af nya, icke till ändring, förklaring eller rubbning af gällande lagar och allmänna ekonomiska författningar, eller uti dispositionen af allmänna medel, afgöras af Konungen i närvaro af statsministern, försvarsdepartementens chefer, öfverbefälhafvarne för landtförsvaret och för sjöförsvaret samt chefen för finansdepartementet, på föredragning af den bland försvarsdepartementens chefer, till hvars departement ärendet hör.

4) att Riksdagen ville till hvilande antaga följande tillägg till 48 § regeringsformen:

— — dock må officerare i tjänst hvarken kunna till sådan beställning nämnas, ej heller eljest till hoftjänstgöring användas.

I afseende å de skäl, som motionären anført till stöd för sitt sålunda afgifna förslag, hänvisar utskottet till motionen.

Den tanke, som ligger till grund för motionärens hemställan om ändring i § 15 regeringsformen, synes utskottet vara förtjänt af beaktande. Det synes icke kunna bestridas, att gränsen mellan de ärenden rörande landets försvar till lands och sjöss, hvilka böra i statsrådet behandlas, och dem, som äro att hänföra till kommandomål, icke är i grundlagen med önskvärd tydlighet angifven, liksom ock att de former, som nu äro stadgade för kommandomåls handläggning, icke kunna från konstitutionell synpunkt anses fullt betryggande. Den af motionären sålunda väckta frågan, med hvilken frågorna om ändrad lydelse af §§ 14 och 45 regeringsformen nära sammanhänga, är emellertid af den vikt och omfattning, att densamma icke kan utan en föregående noggrann utredning öfverskådas och bedömas. Verkställandet af en sådan utredning har utskottet, då motionen först den 5 innevarande månad blifvit till utskottet öfverlämnad, icke ansett sig kunna medhinna.

Beträffande det af motionären framställda förslag till ändring af regeringsformens § 14 vill utskottet såsom sin mening uttala, att den Konungen i nämnda paragraf tillerkända befogenhet såsom försvarsväsendets högste chef är af den betydelse, att den bör åt honom bibehållas. Det syfte, som motionären i förevarande hänseende velat vinna, nämligen att betaga Konungen denna hans befogenhet, synes för öfrigt icke kunna ernås allenast genom den af motionären föreslagna grundlagsändringen.

Finner utskottet alltså, att någon rubbning i Konungens ställning såsom krigsherre icke bör äga rum, lär icke heller någon befogad anledning föreligga att, såsom motionären åsyftat med den af honom föreslagna ändringen af § 45 regeringsformen, utsträcka grundlagens stadgande om förbud för prins att innehafva civila ämbeten jämväl till militära befattningar. Konstitutionsutskottet har ock i utlåtande (n:o 8) vid 1903 års riksdag afstyrkt bifall till en af motionären då gjord enahanda framställning i ämnet; och denna utskottets hemställan blef jämväl af Riksdagen bifallen.

Vidkommande slutligen motionärens yrkande om ändring i § 48 regeringsformen, vill utskottet erinra, att frågan om att i nämnda paragraf införa bestämmelse, att viss statstjänst icke finge förenas med hoftjänst, genom särskilda motioner vid 1895 och 1901 årens riksdagar gjorts till föremål för Riksdagens pröfning. Konstitutionsutskottet vid

båda dessa riksdagar afstyrkte de sålunda gjorda framställningarna. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, under det Andra Kammaren biföll i ämnet väckta motioner. I detta afseende anser sig utskottet endast böra framhålla, att utskottet, i likhet med hvad af konstitutionsutskottet vid 1901 års riksdag uttalats, icke funnit giltiga skäl föreligga att vidtaga någon rubbning i den uti regeringsformens § 48 fastställda grundsatsen, att Konungen skall äga rätt att efter behag till-sätta alla beställningar vid sitt hof.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Hedins förevarande motion, i hvad den afser ändrad lydelse af:

1:o) § 45 regeringsformen,

2:o) § 14 regeringsformen,

3:o) § 15 regeringsformen,

4:o) § 48 regeringsformen,

icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 maj 1904.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservationer:

A) vid punkten 1:o af utskottets utlåtande:

af herrar *Bergström* och *Nydal* beträffande utskottets motivering;

B) vid punkten 2:o af utskottets utlåtande:

af herrar *Bergström* och *Nydal* beträffande utskottets motivering;

C) vid punkten 4:o af utskottets utlåtande:

af herrar *Bergström*, *Johnsson*, *Nydal* och *Broström*, hvilka ansett, att konstitutionsutskottet, då detsamma ej funnit sig i stånd att vid årets riksdag verkställa en noggrann utredning och pröfning af de

med hvarandra sammanhängande frågorna om ändring af §§ 14, 15 och 45 regeringsformen, ändock bort besluta en framställning i den mera fristående frågan om förening af militärtjänst och hof-tjänst, samt fördenskull, i anslutning till Andra Kammarens beslut i detta ämne år 1901, hemställt,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 48 regeringsformen:

(Nuvarande lydelse:)

§ 48.

Konungens hof står under Dess enskilda styrelse; kunnande Han häruti förordna som Honom godt synes. Alla beställningar vid Sitt hof må Konungen efter behag tillsätta och därifrån afsätta.

(Föreslagen lydelse:)

§ 48.

Konungens hof står under Dess enskilda styrelse; kunnande Han häruti förordna som Honom godt synes. Alla beställningar vid Sitt hof må Konungen efter behag tillsätta och därifrån afsätta, dock att till krigsmakten hörande officer i tjänst, med lön å regemente eller kär, icke kan till sådan beställning nämnas eller till något slags hof-tjänstgöring användas.

af herr *Darin*.

Herrar *Moberg* och *Berg, Lars*, hafva begärt få här antecknad, den förre, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet, och den senare, att han icke deltagit i ärendets afgörande.

Herr *Carlson* har anhållit om anteckning å utlåtandet därom, att han till följd af ledamotskap i särskildt utskott varit förhindrad att delta i ärendets behandling.

Herr *Berg, Gustaf Axel*, har begärt få antecknad, att han icke närvarit vid justeringen af detta utlåtande.
